

SLAVKOV

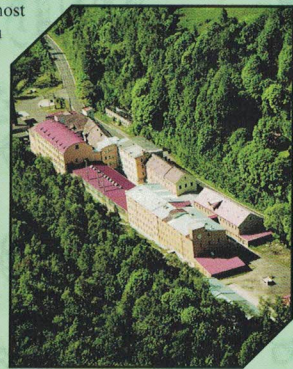
Horní Slavkov - město porcelánu

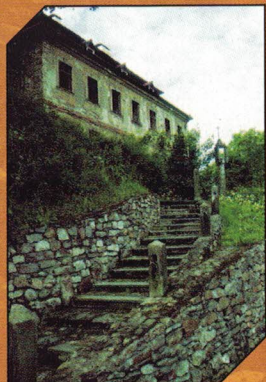
Horní Slavkov je městem s nejstarší porcelánkou v Čechách. Manufaktura zde vznikla již v roce 1792 na základě iniciativy důlmistra Johanna Georga Pauluse, ale kvalitní porcelán produkuje prakticky až po roce 1803 po příchodu lékaře Johanna Georga Lipperta a jeho společníka důlmistra Wenzela Haase, kterým byla roku 1812 udělena výsada výroby pravého porcelánu. V roce 1830, po smrti Wenzela Haase, se stal jedním ze spolujajitelů porcelánky jeho syn Eusebius August Haas, který pak společně s Lippertem přivedl postupně celkovou produkci i její odbyt k největšímu rozmachu. Po smrti Georga Lipperta v roce 1843 se od roku 1847 na dalších dvacet let stává výhradním majitelem porcelánky August Haas. V roce 1867 se stali nástupci Augusta Haase jeho syn Georg Haas a synovec Hans Czjzek, o čemž svědčí i změna signatury továrny na „Haas & Czjzek“. V roce 1871 přikoupili porcelánku v Dolním Chodově a tak vznikla v 80. letech 19. stol. jedna z největších porcelánek u nás. V obou továrnách pracovalo na 1000 dělníků. K vrcholnému období produkce patří období tzv. druhého rokoka.

Po 1. světové válce dochází ke stagnaci obchodu následkem státopravních změn, která je však brzy překonána. Na začátku 30. let 20. století se však projevuje celosvětová krize. Již v roce 1931 dochází k omezení výroby, odbyt vázne a podnik se stále více zadlužuje. V roce 1941 byla akciová společnost Haas & Czjzek podřízena nově vzniklé komanditní společnosti stejného názvu.

Hlavním problémem po 2. světové válce bylo uvést slavkovskou porcelánku rychle do provozu. V 50. letech 20. stol. však porcelánka stagnuje a rok 1950 patřil mezi jeden z nejhorších v produktivitě práce. V roce 1958 byla továrna začleněna do podniku Karlovarský porcelán. Na přelomu 70. a 80. let 20. stol. proběhla velká přestavba a rekonstrukce závodu.

Dne 1.11.1992 převzala na základě schváleného privatizačního projektu závod Horní Slavkov společnost Haas & Czjzek. Společnost si dala do vinku nejen tradiční jméno, ale i jasný podnikatelský záměr a cíl obnovit slavné jméno a postavení slavkovské porcelánky mezi nově vznikající konkurencí v podmínkách devadesátých let dvacátého století a vyrábět značkový, kvalitní užitkový a ozdobný porcelán k uspokojení širšího okruhu náročnějších zákazníků na trhu České republiky i v zahraničí. Areál porcelánky, tvořený spleti budov vzniklých řadou přestaveb a položený v úzkém údolí Dlouhé stoky pod Horním Slavkovem spolu s přípravnou porcelánových hmot je významnou technickou památkou a dominantou krajiny.

SLAVKOV

Horní Slavkov – Architektura a památky

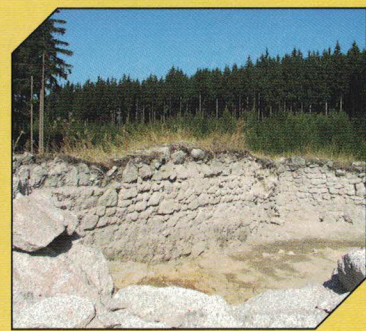
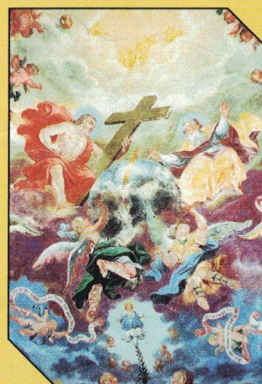
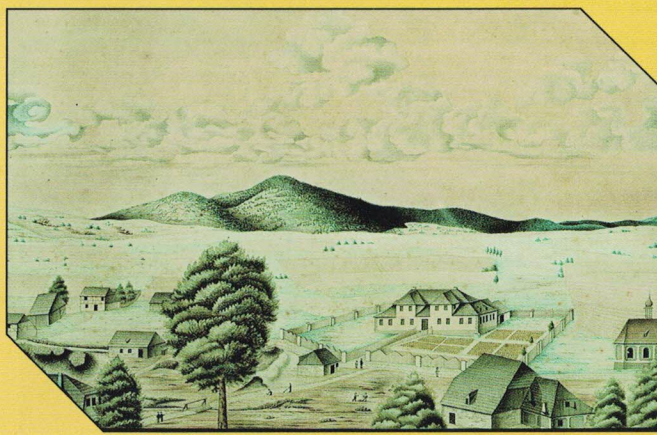
Odrazem bohatství města z doby rozkvětu cínového hornictví je jeho architektura a stavební památky. V 16. stol. patřil Horní Slavkov k největším a nejvýznamnějším městům země Koruny české. Pozdější pokles těžebních aktivit způsobil i omezení stavební činnosti ve městě. Díky tomu se nám tak až do poloviny 20. stol. zachoval zcela ojedinělý ráz ryze renesančního města, prakticky nedotčeného vlivy pozdějších architektonických stylů. Historická městská architektura však byla v poválečném období částečně poškozena. Do dnešních dnů se dochovaly jen ojedinělé, ale v historickém kontextu velmi významné stavby. V centru historického starého města byla vyhlášena městská památková zóna. Jednoduchý kostel sv. Jiří s hranolovou, v patře osmibokou věží, představuje částečně pozdně gotickou stavbu z doby kolem roku 1520. V presbytáři kostela je zachována žebrovaná síťová klenba, renesanční kručta a křítelnice a několik náhrobních epitařů ze 16. stol. Původně byl kostel opevněn, o čemž svědčí zachované střílny. V 18. stol. byl barokizován. U kostela stojí pozdně gotická zvonice z roku 1540, přestavěná v roce 1686. Naproti baroknímu děkanství je zachována unikátní pozdně gotická žadušní svítilna, často mylně označovaná za Boží muka, se šroubovým dřikem. V Kostelní ulici stojí hodnotný sloup Nejsvětější Trojice z doby kolem roku 1700. Na severozápadním okraji města se nachází barokní špitální kostel sv. Anny z roku 1728, postavený na starších základech, který je významný rovněž malířskou výzdobou od Eliáše Dollhopfla.

Díky rozsáhlé těžební a obchodní činnosti se nám však mimo církevní památky zachovalo i množství světských staveb. Na náměstí a především v Pluhově ulici je zachováno několik měšťanských pozdně gotických a renesančních domů, např. č.p. 4 s portálem datovaným 1519, č.p. 6 s arkýřem a portálem, č.p. 214 z doby okolo roku 1500 nebo nejennější stojící renesanční památka ve městě, dům č.p. 497 tzv. Pluhův dům z let 1510 - 1512. V renesančním domě č.p. 211 v Pluhově ulici dnes sídlí Muzeum Horní Slavkov, které ukazuje návštěvníkům zdejší bohatou historii. Zajímavý je starý rudný mlýn, tzv. Seidelhaus.

Na šibeničním vrchu je dodnes zachováno zděné kruhové popraviště ze 16. stol. se znakem města a letopočtem 1598, umístěným sem při romantické opravě v roce 1936. Poslední poprava zde byla vykonána v roce 1751.

Zvláštní zmínku si zaslouží i sídliště s komplexní občanskou vybaveností vystavěné v 50. letech 20. stol. ve stylu socialistického realismu, které představuje významný doklad výstavby hornického městského celku v uvedeném období.

SLAVKOV

Horní Slavkov – církevní památky

Bohatství města získané ze zdejších stříbrných a cinových dolů se logicky promítalo i do stavební činnosti církve případně jejich donátorů.

Nejvýznamnější a zdaleka viditelnou církevní stavbou ve městě je jednolodní kostel sv. Jiří s hranolovou, v patře osmibokou věží, který představuje částečně pozdně gotickou stavbu z doby kolem roku 1520. V presbytáři kostela je zachována žebrovaná síťová klenba, renesanční kruchta a křtitelnice a několik náhrobních epitafů ze 16. stol. Původně byl kostel opevněn, o čemž svědčí zachované střílny. V 18. stol. byl barokizován. U kostela v areálu hřbitova stojí pozdně gotická zvonice z roku 1540, přestavěná v roce 1686. Naproti baroknímu děkanství je zachována unikátní pozdně gotická zdušní svítilna se šroubovitým dřikem, často mylně označovaná za Boží muka.

Na severozápadním okraji města v ulici Nové Město se nachází barokní špitální kostel sv. Anny z roku 1728, postavený na starších základech. Představuje jednolodní stavbu s nízkou hranolovou věží, s bání a lucernou nad lodí. Vnitřek je zaklenut valenou klenbou s malířskou výzdobou od Eliáše Dollhopfla z roku 1772.

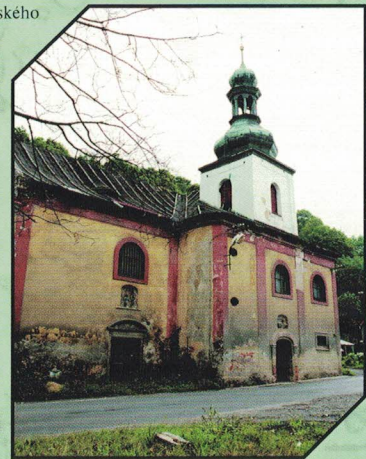
V Kostelní ulici blízko kostela sv. Jiří lze spatřit barokní obdélníkovou kapli Božího těla s okosenými nárožními z roku 1736, s lucernou na střeše a zbytky soudobých figurálních maleb v interiéru.

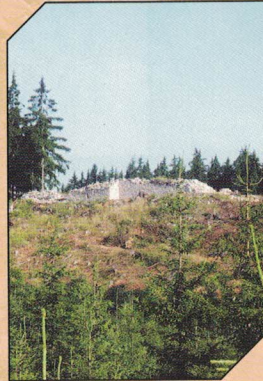
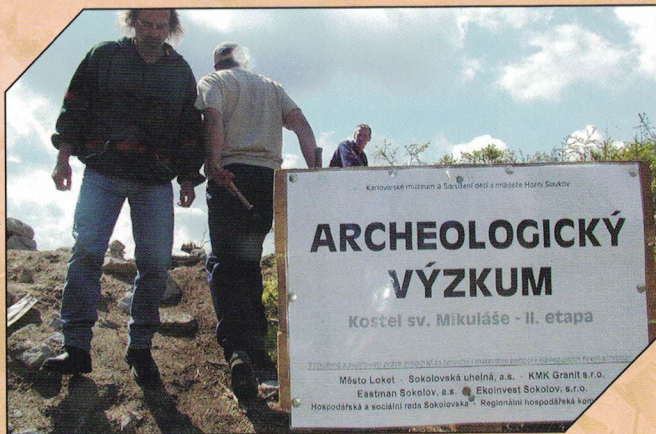
Evangelická kaple u náměstí Republiky byla postavena v roce 1932.

Na návsi obce Ležnice stojí barokní kaple sv. Jana Nepomuckého z roku 1743. Barokní kaplička v Trídómí je dnes součástí rekreačního objektu. Mezi Trídómím a Hruškovou pod úpatím vrchu Krudum se nalézají nedávno nově odkryté základy pozdně románského kostela sv. Mikuláše ze 13. stol.

Bohužel z některých církevních staveb ve městě už nezbylo kromě několika málo obrázků vůbec nic. Jako příklad můžeme jmenovat velkou (ze 17. stol.) a malou (ze 16. stol.) kapli sv. Josefa, Háhnskou kapli Panny Marie z 19. stol. nebo Hubskou kapli sv. Filipa a Jakuba z roku 1820.

V Kostelní ulici stojí hodnotný sloup Nejsvětější Trojice patrně z roku 1685. Připomínku si zaslouží rovněž barokní plastiky světců v ulicích města: socha sv. Jana Nepomuckého ve Smetanově ulici, socha sv. Jana Nepomuckého na mostě přes Dlouhou stoku či socha sv. Floriána na dnešním náměstí Republiky.

Slavkovský les dodnes skrývá řadu míst, která jsou opředena tajemnou sítí bájí a mýtů. Mezi ně patří také oblast vrchu Krudum (838 metrů n.m.) nacházející se v lesích mezi Horním Slavkovem a Sokolovem. Zatímco většina těchto pověstí zůstane asi navždy směsí fikce a historické reality, několik z nich se nakonec proměnilo v jeden z největších objevů regionální archeologie. Severovýchodně od úpatí hory byly v lesním porostu vymezeném rozcestím Hrušková-bývalé Třidomí a Hrušková-Nadlesí objeveny pozůstatky pozdně románského kostela sv. Mikuláše.

Sám kostel byl až donedávna předmětem bouřlivých diskusí v řadách odborné i laické veřejnosti. Pro jeho existenci svědčila rozsáhlá mytologie hovořící nejen o stavbě samotné, ale také o pokladech ukrytých v jejím podzemí. Jedinou písemnou zprávou však byla listina českého krále Václava I. z roku 1253. Ta uvádí, že panovník daroval kostel sv. Mikuláše společně s dalšími církevními stavbami řádu Křižovníků s červenou hvězdou. O jeho poloze však mlčí. Záhadnou zříceninu poblíž Krudumu od 19. století popisuje řada autorů, jen se rozcházejí v názorech na její původ. Opakovaně však uvádí, že okolí hory láká řady hledačů pokladů. Dokonce natolik, že se později dostanou i do lidových bájí. Zbytky stavby však postupně zanikly v lesním terénu a na otázky kolem jejich původu nedokázal uspokojivě odpovědět ani povrchový průzkum provedený v osmdesátých letech 20. století. Teprve záchranný archeologický výzkum, který v oblasti od roku 2002 provádí Krajské muzeum Karlovy Vary společně se Sdružením dětí a mládeže Horní Slavkov, potvrdil reálný podklad většiny legend. S výjimkou těch o zlatém pokladu.

Na terénní vyvýšenině nedaleko zmíněného rozcestí byly během dvou let odkryty zbytky kostela s protáhlou obdélníkovitou hlavní lodí a zúženým presbytářem. Jeho rozměry jsou impozantní. Celková délka činí téměř 25 metrů, šířka pak skoro 13 metrů. Více než metrové zdi ze světlé žuly dodnes přesahují výšku dvou metrů a představují tak skutečnou dominantu okolí.

Výzkum postupně potvrdil, že stavba vznikla přibližně v druhé polovině 13. století, a jde tedy s největší pravděpodobností skutečně o legendární kostel sv. Mikuláše. Podle zbytků keramiky a dalších stop se pak podařilo zjistit, že kostel zanikl, asi společně s okolním osídlením, na přelomu 15.

a 16. století. Což by částečně mohlo vysvětlit také bohatou mytologii, která se později kolem ruin uprostřed lesů vytvořila.

Jisté nejasnosti ale nadále zůstávají kolem příčin vzniku kostela v místech mimo tehdejší hlavní sídla. Na svou dobu šlo totiž o poměrně rozsáhlou, a tím pádem i nákladnou stavbu.

Odpovědi na tuto i další otázky možná leží ukryté v archívech, a možná, že se je nikdy ani nedozvíme. Nicméně ruiny kostela sv. Mikuláše patří k zajímavostem, které by si neměl nechat ujít žádný z milovníků historie nebo přírody, stejně jako ti, kteří dávají přednost romantickým procházkám krajinou dávných bájí.

